

בזרה הזיתון חרצנית הזית

אינני יודע לספר קִנּוּב,
אֶבֶל הַסְּפוּר הַזֶּה מֵהָאֵמֶת כְּבָר נִפְרָד.

פְּרַעוֹשׁ אֶלְפָתִי,
בְּרַתְמוֹתָיו אֶחְזָתִי.
הַפְּלָגָתִי אֶתּוֹ בְּשִׁבְעַת יָמוֹת,
וְרַק אֶת בְּרַכְיֹו הֵן הִרְטִיבוּ קִלּוֹת.

מֵעוֹלָם לֹא שִׁקְרָתִי,
אֵמֶת רַק דְּבַרְתִּי.

רְעִיתִי אֶלְפִים גְּמִלִים,
בְּמֵאָה אוֹ בְּאַלְף שָׁנִים.
בְּתַרְמִיל אֶפּוֹנִים יָרַק,
אֶת הָאֶבֶל הַצִּלְחָתִי לְשֵׁלֶק.
וַיִּצְאָתִי לְחֵלֶב, לְאֶלְשָׁאם, לְאִיסְטִנְבּוּל,
עִם צְפוּר בִּיד, וְקִסְמִים בְּשָׁרוּל.

היה הייתה אישה שלא הרתה ולא נולדו לה ילדים. יום אחד, בליל אֶלְקָדִיר
הקדוש שבסוף הרמדאן, היא התפללה אל בוראה:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי פְּעוּטָה,
שְׂאוּכַל לְגַדֵּל וְלָתֵת לָהּ בֵּית.
רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי יִלְדָה,
גַּם אִם תִּהְיֶה רַק חֲרַצְנִית שֶׁל זֵית.

שמע אלוהים את בקשתה ונענה לה. הרתה האישה וילדה חֲרַצְנִית של זית.
נשאה אותה על כפיים והלכה איתה, עד שיצאו מהעיר. עלתה אל ראש גבעה,
זרעה אותה באדמה, ושם נתנה לה אהבה והשגיחה עליה. מדי יום הייתה
מבקרת אותה, שרה לה שירים ומספרת לה מעשיות, עד שהעץ גדל. וכמו תמיד
בסיפורים, הוא גדל במהרה.

ואז, מתוך גזע העץ יצאה נערה יפהפייה, נזר הבריאה ממש. נמלא לבה
של האם שמחה, והיא גידלה את הנערה, טיפחה אותה והכינה אותה לחיים.
לימים תש כוחה של האם והיא מתה בשלווה, בידיעה שנתנה את כל הנחוח
לבתה.

עמד עץ הזית של החֲרַצְנִית בראש הגבעה והטיל סביבו צל ענקי. רבים היו
מגיעים לחסות תחתיו. לאחר כל ביקור כזה הייתה חרצנית הזית מגיחה מהגזע
ואוכלת את שאריות המזון שהשאירו המבקרים. היא הייתה שותה ממי הנהר,
קוטפת פרחים, מאזינה לציוץ הציפורים וחוזרת אל תוך העץ.

באחד הימים עבר בסביבה בן מלך והתיישב לנוח בצל העץ. מיד התאהב
במקום, ואנשיו העמידו במקום אוהלים והתגודדו סביב עץ הזית.
אמר הנסיך לטבח: "הכן לנו סעודה, ובינתיים נצא לציד."

הכין הטבח סעודה למלך ולאנשיו והניחה תחת העץ. יצאה חרצנית הזית
מן העץ, טעמה מכל המאכלים וחזרה להתחבא בתוך הגזע. כששב בן המלך מן
הציד, הוא שם לב שהצלחות אינן מלאות.

שאל את הטבח: "האם לא מילאת את הצלחות, או שמישהו טעם מהאוכל
לפניי?"

אמר הטבח: "הצלחות היו גרושות ומלאות."

למחרת, וביום הבא אחריו, שוב קרה הדבר: הטבח הכין את הסעודה, אך כשבן
המלך בא לאוכלו, הוא גילה שהצלחות אינן מלאות. לבסוף החליט בן המלך
למצוא לו מסתור ולהציץ מתוכו על המתרחש מתחת לעץ בהיעדרו. לאחר
שהתחבא שם זמן־מה, לפתע ראה איך גזע העץ נפתח, וצעירה יפת גזרה וקלת
תנועה יוצאת ממנו וטועמת מכל הצלחות. אך כאשר פנתה חרצנית הזית לחזור
אל גזע העץ ולהתחבא בו, תפס אותה בן המלך ואחז בזרועה. הביטה בו הנערה
המבולבלת, והנסיך אמר לה שעקב אחריה. הוא סיפר שבן מלך הוא ושאל אותה
לשמה. אמרה לו הנערה ששמה חרצנית הזית, וסיפרה לו שאמה מתה, והיא
עצמה חיה בתוך גזע העץ. הזמין אותה בן המלך לאכול איתו ופרש למענה מפה.
אכלו שניהם ושתו, ומאז אותו היום כבר לא הייתה חרצנית הזית מתחבאת
בימים, ובלילות הייתה יוצאת לשבת עם בן המלך.

באחד הלילות העניק בן המלך לחרצנית הזית צמיד זהב. הוא ענד אותו לזרועה ונשק לידה, אך אחרי ששניהם אכלו ושתו, נרדמה חרצנית הזית, והנסיך קם בשקט והסתלק עם אנשיו מהמקום בלי להעיר אותה. כשהתעוררה הנערה, מצאה את עצמה לבדה על הגבעה הריקה. האוהלים והאנשים נעלמו, וגם הנסיך היה כלא היה. לרגע חשבה חרצנית הזית שאולי כל זה היה רק חלום, אבל אז היא הביטה על זרועה וראתה את צמיד הזהב. אמרה לעצמה:

הַלְנָאִי שְׁפָל זֶה הָיָה רַק חֵלֹם,
הָאֵהָלִים הַצְּבֻעֹנִיִּים בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם,
וְהַלִּילוֹת תַּחַת אוֹר הַיָּרֵחַ.
אֵיךְ נָטַשׁ אֶהוּבִי, אֵיךְ עָזַב הָאוֹרֶיךָ?

התעצבה חרצנית הזית, ושוב לא רצתה לחזור למקומה בתוך גזע העץ. היא פנתה וירדה מהגבעה, והחלה לצעוד לעבר העמק. כך הלכה והלכה, עד שראתה לפניו בדואי רוכב על חמור. ביקשה ממנו לעצור ואמרה: "אחינו הבדואי, האם תסכים לתת לי את מלבושיך וחמורך, אם בתמורה אתן לך צמיד מזהב?"

ולעצמה אמרה: "אתן לו את הזהב, ולעצמי אשמור את הנשיקה." הסכים הבדואי להצעתה, והיא נתנה לו את צמיד הזהב, ובתמורה נטלה את בגדיו ועטתה אותם. אחר כך עלתה על גב החמור ורכבה עד שהשיגה את השיירה של בן המלך, והצטרפה אליה. בתוך השיירה היא פילסה לה דרך עד שרכבה לצדו של הנסיך, שלא זיהה אותה בבגדיו של הבדואי. אמר הנסיך: "אחינו הבדואי, ספר מה ראית בדרך." ענתה הנערה:

רְאִיתִי נְעָרָה גְּלֻמוּדָה,
צָמִיד זָהָב עַל מְפָרֵק יָדָה,
קוֹרֵאת לְאִישׁ שְׁנָטַשׁ אוֹתָהּ:
לוֹ יַדְעֹתִי שְׂרוּצָה אֶתָּה לְלָכֶת,
לְפָחוֹת הָיִיתִי לְשָׁלוֹם אוֹתְךָ מְבָרְכֶת.

פרץ הנסיך בבכי, והבדואי הסתלק. רדף הנסיך אחריו והזמין אותו להתארח אצלו.

אמר: "תישאר אצלי, יא בדואי. אני נמצא עכשיו בדרכי חזרה לארצי, ומזמין אותך להיות אורחי במשך כמה ימים." רכבו אפוא שניהם יחדיו, והנסיך גמע בשקיקה את סיפוריו של הבדואי על עץ הזית שעל הגבעה, המטיל את צלו על כל החוסה תחתיו. הבדואי סיפר וסיפר, והנסיך שב ושאל על הנערה מהאגדות, זו שלזרועה צמיד של זהב. פעם אחר פעם שאל הנסיך: "אמור לי, חבר, מה בדיוק היא אמרה לך?" ופעם אחר פעם היה הבדואי חוזר על אותה התשובה:

רְאִיתִי נְעָרָה גְּלֻמוּדָה,
צָמִיד זָהָב עַל מְפָרֵק יָדָה,
קוֹרֵאת לְאִישׁ שְׁנָטַשׁ אוֹתָהּ:
לוֹ יַדְעֹתִי שְׂרוּצָה אֶתָּה לְלָכֶת,
לְפָחוֹת הָיִיתִי לְשָׁלוֹם אוֹתְךָ מְבָרְכֶת.

כך הם המשיכו בדרך, עד שהגיעו לארצו של הנסיך, שבה היו כל אנשי החצר שקועים בהכנות קדחתניות.

שאל הבדואי: "למה מתכוננים כולם?" אמר הנסיך: "הם מתכוננים לחגיגה. בקרוב אשא לאישה את בת דודתי. אך אל תדאג, חברי למסע, אשמור לך חדר משלך." אך כמו שאומר הפתגם: בָּא הָעֶצְוֹב לְשִׁמּוֹחַ, וְלֹא מְצָאָה נַפְשׁוֹ מְנוּחַ. התארכה חרצנית הזית בארמונו של בן המלך. בבקרים הייתה מופיעה בחדרו בלבוש הבדואי, אוכלת ומשוחחת איתו, ובערבים הייתה יושבת עם הנשים, שרה ורוקדת איתן.

בַּיּוֹם רְעוּלַת פָּנִים,
וּבְעָרֵב אֶשֶׁת רַעִים.

תהה הנסיך מדוע מופיע הבדואי רק בבוקר, ולאן הוא נעלם בכל ערב, כשאפילו בחדרו אינו נמצא. בנוסף הבחין בצעירה נאת הגזרה וקלת התנועה שישבה עם הנשים ושרה איתן, ותהה מדוע היא מופיעה רק בערב, ולאן היא נעלמת עם שחר בלי להותיר שום זכר. לבסוף החליט לעקוב אחר הבדואי והנערה המסתוריים, ולתדהמתו, גילה ששניהם אחת הם. התפלא אך גם נמלא שמחה, כי אמר לעצמו: "הרי זו חרצנית הזית, שאני זקוק לה קרוב לבית."

חלפו הימים, ובא יום הכלולות. באותו הבוקר קם הנסיך והלך לבת דודו, המיועדת להיות כלתו, וסיפר לה את סיפורו מתחילתו ועד סופו. התעצבה בת הדודה אל לבה, אבל מכיוון שהבינה שבן המלך אוהב אחרת, הסכימה לביטול החתונה.

הלך הנסיך אל הבדואי ושאל אותו:

הֲרֵאִיתָ נְעֵרָה גְלוּמָדָה,
עַם צְמִיד זָהָב עַל מִפְרָק יָדָה?
הֲאֵם לְאִישׁ שְׁנֵטֶשׁ עוֹד יֵשׁ בְּלִבָּהּ אֶהְדָּה?
אִם תִּרְאֶה אוֹתָהּ, בְּבִקְשָׁה מְסֹר לָהּ כָּךְ:
סִפֵּר לָהּ כִּמְהָ אַחַר כֵּךְ הִצְטַעַרְתִּי,
עַל הַיּוֹם שֶׁבּוּ אוֹתָהּ לֹא הִעַרְתִּי,
וְעַל רְצוֹנִי לְשִׂאתָהּ לֹא הִצְהַרְתִּי.

לשמע הדברים חייכה חרצנית הזית והסירה את הכופיה מראשה. והנסיך, שזכר כי הייתה יפה, התפלא לגלות שהיא יפה עוד יותר מכפי שזכר אותה. אז אימץ הנסיך את חרצנית הזית לחזהו.

בְּאֶהְבְּתוֹ הוּא נִשְׁבַּע,
וְחַתָּם עַל הַכְּתָבָה,
וְהֵם חָיוּ בְּאֵשׁ וּבְשִׂמְחָה רַבָּה.

מערבית: יהודה שנהב-שהרבני; עריכת תרגום: ג'זוארה בדר

..

